



М. Костомаров і його епоха: текст і контексти

(ДО 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МИКОЛИ КОСТОМАРОВА)

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології
ім. М.Т. Рильського НАН України
Рівненський обласний краєзнавчий музей
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв РДГУ

**М. КОСТОМАРОВ І ЙОГО ЕПОХА:
ТЕКСТ І КОНТЕКСТИ**
*(до 200-річчя від дня народження
Миколи Костомарова)*

Збірник наукових праць

м. Рівне

УДК 930.1 (477): 821.161.2 Костомаров
К 72

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 27 квітня 2017 р.)

Редакційна колегія:

Скрипник Г. А. – академік УАН, директор Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, доктор історичних наук, професор.

Постоловський Р. М. – ректор РДГУ, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Академії соціальних і педагогічних наук, заслужений діяч науки та техніки України.

Павелків Р. В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор РДГУ.

Вербець В. В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціальних досліджень РДГУ, академік Української Академії Акмеологічних наук.

Сверлюк Я. В. – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора Інституту мистецтв РДГУ з наукової та навчальної роботи.

Шелюк Л. О. – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.

Шевчук С. І. – кандидат філологічних наук, директор Інституту мистецтв РДГУ, заслужений працівник культури України.

Наумовська Л. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри фольклористики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Прокопович Т. Ю. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв РДГУ.

Шеретюк В. М. – кандидат історичних наук, доцент, декан історико-соціологічного факультету РДГУ.

К 72 Костомаров і його епоха: текст і контексти : зб. наук. праць / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України; Інститут мистецтв РДГУ; РОКМ. – Рівне: Волинські обереги, 2017. – 184 с.

ISBN 978-966-416-500-3

Збірник наукових праць, присвячений 200-річчю від народження видатного вченого, письменника, педагога, громадського діяча, організатора та члена Кирило-Мефодіївського братства Миколи Івановича Костомарова. Висвітлюються актуальні питання його наукової, етнографічно-фольклористичної та художньої спадщини.

Видання адресоване широкому колу шанувальників творчості М.Костомарова.

*Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу.
Міркування авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.*

ЗМІСТ

Постоловський Руслан. У віхах пам'яті Рівненського державного гуманітарного університету	5
Богатирчук-Кривко Світлана. Автографи М. Костомарова на скрижалях історії Рівненщини.....	9
Алієва Людмила. Павло Чубинський і Микола Костомаров: творчі взаємини і дослідницькі інтереси.....	12
Булига Олександр. Почаївська лавра в епістолярній спадщині та мемуарах Миколи Костомарова	18
Вернюк Назар. Духовні міфи України в студіях М. Костомарова та М. Грушевського	25
Вернюк Ярослава. Художні обриси Миколи Костомарова.....	35
Істоміна Галина. Волинське гончарство у XIX столітті	39
Салтовська Наталія. Фольклористичні студії М. Костомарова в університеті Св. Володимира	48
Наумовська Наталія, Наумовська Олеся. Потойбічна орніто-символіка зозулі в українському фольклорі: дослідницькі інтенції М. Костомарова	55
Кузьма Оксана. Драматургічна майстерність М. Костомарова («Кремуцій Корд»)	63
Паріс Олена. Ідеї панславізму в площині українського націотворення: погляди «Руської трійці» та Кирило-Мефодіївського братства.....	72
Підгорна Лілія. Художньо-образна структура чумацьких і рекрутських пісень (на матеріалах записів Миколи Костомарова з Волині 1844 р.).....	82

Прокопович Тетяна. Художня рецепція козацької пісні: Микола Костомаров і Казимир Любомирський.....	91
Ромащенко Людмила. Історична проза Миколи Костомарова: проблематика і художні особливості.....	100
Семенюк Лариса. Поле Берестецької битви в історико-краєзнавчих студиях М.І. Костомарова	106
Сокіл Тетяна. Художній виклад історії України в драматургії М. Костомарова	113
Сташук Олександр. Взаємини Миколи Костомарова з митцями-художниками.....	126
Товкайло Олександра. Микола Костомаров і культура провінції	133
Товт Ольга. Художній світ драми «Эллины Тавриды» Миколи Костомарова	143
Цапун Раїса. Фольклорні пам'ятки Волинського Полісся: записи Миколи Костомарова та популяризація студентським ансамблем «Джерело».....	152
Шевчук Степан. Опуси з життєписних орієнтацій М. Костомарова	158
Яблонська Ольга. «Юпитер светлый плывет по зеленым водам киммерийским» М. Костомарова в контексті творчих взаємозв'язків	169
Яськів Богдан. Роль М.І. Костомарова у становленні і розвитку української національної історії.....	174
<i>Відомості про авторів.....</i>	181

**ХУДОЖНЯ РЕЦЕПЦІЯ КОЗАЦЬКОЇ ПІСНІ:
МИКОЛА КОСТОМАРОВ І КАЗИМИР ЛЮБОМИРСЬКИЙ**

Анотація. В статті розглянуто творче опрацювання українського пісенного фольклору в драмі «Сава Чалий» М.Костомарова та вокальній баладі «Козацький похід» К.Любомирського. З'ясовано світоглядно-естетичні уявлення митців-романтиків про козацтво та амбівалентність відтворення історичного минулого.

Ключові слова: козацтво, культура пограниччя, романтизм, український пісенний фольклор, рецепція.

Annotation. The article deals with the creative processing of the ukrainian folk songs in the drama "Sava Chalyi" by M.Kostomarov and vocal ballad "Cossack march" by K.Lyubomyrskyi. There were found ideological and aesthetic notions of romantic artists on Cossacks theme, duality of historical representation and epoch interpretation.

Key words: Cossacks, border culture, romanticism, Ukrainian folk songs, receptions.

Українсько-козацька народна творчість, передусім пісня, виявилася благодатним джерелом творчих інтенцій для митців ХІХ століття. «Її голос, що звав усю Слов'янщину на свободу і братерство, розійшовся по світу слов'янському», – свідчив М.Костомаров [7, с. 29]. Щоправда, видатний вчений тут не врахував, що дух і велич козаччини захопили творчу уяву багатьох західноєвропейських романтиків неслов'янського походження. Пригадаймо твори Дж. Байрона, В.Гюго, Ф.Ліста. Вірогідніше, сентенція М.Костомарова стосується ідеї «взаємної свободи» слов'янських народів у «формі вільної федерації земель» [10, с.73].

Тим часом, на хвилі зацікавлення українською історією з фольклорних інспірацій виникло чимало високохудожніх творів у слов'янському мистецтві. Козацька вольниця особливо приваблювала польське письменство першої половини ХІХ століття, яке склало «українську школу». Її представники – А. Мальчевський, С. Гощинський, Б. Залеський, Ю. Словацький, Т. Падура – «ввібрали в себе український фольклор і використовували у своїй творчості» [9,

с.3]. М.Брацка виявила, що представники «української школи» друкували переклади і переспіви українських дум і пісень, використовували у своїх творах пісенні образи і сюжети [2]. Отож художні рецепції козацьких пісень – сприйняття українського пісенного фольклору і творення на основі сприйнятого власних художніх текстів – знайшли чільне місце у польській літературі XIX століття. Аналогічний вплив козацького епосу простежується у польському малярстві [6], що виявляє типологічну спорідненість художньої практики романтизму. У цьому плані доцільно було б розглянути українську тематику в музичних творах польських композиторів.

Розв'язання цієї проблеми скеровує в площину українсько-польського дискурсу епохи романтизму, який віддзеркалює характер взаємин двох слов'янських народів у роки спільних поневірянь у царській Росії. Компаративний погляд на особливості нарації та оцінки козацьких образів у художніх творах українських і польських авторів дозволить в певній мірі доповнити сучасну славістику.

Мета наукової розвідки – з'ясувати своєрідність творення авторського художнього тексту на основі фольклорного музично-поетичного матеріалу, залучаючи до порівняльного аналізу художні рецепції козацької пісні у драмі Миколи Костомарова та вокальній музиці Казимира Любомирського. Підставою для такого зіставлення є декілька фактів. Обоє авторів об'єднує спільний часопростір, спорідненість ідейно-естетичних принципів. Їхній інтерес до української історії і культури обернувся переспівом відомих козацьких пісень у літературних і музичних творах.

Слід відзначити, що багатогранний доробок М.Костомарова достатньо вивчений на контекстному тлі слов'янської і європейської культури XIX століття. Ґрунтовні монографії М.Яценка, Ю.Пінчука, Я.Козачка, В.Хропко висвітлюють різні аспекти опрацювання козацької теми у творчій діяльності «натхненника і творця першої української політичної організації – Кирило-Мефодіївського братства – ідеолога, вченого-новатора, поета, драматурга, прозаїка, публіциста, історика і теоретика літератури, фольклориста, етнографа, етнопсихолога» [5. с.6]. Умови життя і творчості М.Костомарова становлять широку дослідницьку перспективу в компаративістичному аспекті.

Істотно мізерним є наукове осягнення композиторської творчості К.Любомирського. Вітчизняні і зарубіжні вчені практично обійшли увагою автора близько шести десятків фортепіанних і вокальних мініатюр. Сучасні польські літературознавці Едіта і Петер Хлебевські занепокоєні втратою наукового інтересу до визнаного у ХІХ столітті «творця популярних пісень для голосу у супроводі фортепіано» [13]. В українському мистецтвознавстві ім'я волинського князя-композитора згадується лише побіжно, здебільшого в контексті його співпраці із творчими особистостями [4]. Отож композиторський доробок К.Любомирського ще очікує ґрунтовного вивчення. З позиції порівняльно-типологічної методології виявляється продуктивним аналіз художнього опрацювання українського пісенного фольклору у творах М.Костомарова та К.Любомирського.

Чимало спільного можна помітити в біографіях М.Костомарова (1817-1885) і К.Любомирського (1813-1871). В дитинстві кожен з них пережив особисту сімейну драму, яка вплинула на формування світогляду і подальше життя талановитих особистостей. Польського княжича Казимира з трилітнього віку виховував батько Фредерік Любомирський – польський шляхтич, власник Рівного і маєтків у Чернівцях та Олександрії. Мати майбутнього композитора – Франціска (полька) – скандально покинула свого чоловіка і дітей, обдарувавши сердечною увагою поета Антонія Мальчевського.

Дитинство напівпанача Миколи також минуло під пильним доглядом батька – російського поміщика, власника помістя в с. Юрасівка Воронезької губернії Івана Костомарова. Мати майбутнього вченого і митця – Тетяна (українка) – з дівчини-кріпачки стала поміщицею по волі свого господаря, згодом, законного чоловіка. А ось Микола Костомаров – незаконно народжений син поміщика – за трагічним збігом обставин так і не був звільнений батьком із кріпацтва. Тому Тетяні Костомаровій довелося докласти чимало моральних і матеріальних зусиль, щоб легітимізувати свого нащадка.

За відмінністю зовнішніх обставин дитинства К.Любомирського і М.Костомарова проступає схожість виховних принципів їхніх батьків, які на той час були доволі прогресивними людьми. Фредерік Любомирський – філантроп і меценат, заснував у Рівному чоловічу гімназію. Іван Костомаров, захоплений ідеями французьких енциклопедистів, піклувався про освіту кріпаків. Безумовно, своїм дітям

батьки прищеплювали аристократичні манери, всебічно розвиваючи обдарування. Тому інтерес до мистецтва і наукових студій, знання іноземних мов та широкий кругозір, сприяння піднесенню культурного рівня тогочасного суспільства – ці якості характеру, сформовані з дитинства, зближують К.Любомирського і М.Костомарова.

Загалом, географічні й історико-культурні чинники формування світогляду обох митців виявляють типологічну спорідненість. У їхній творчості чітко проступають риси пограничної свідомості авторів. Наслідком народження і проживання в умовах поліетнічного середовища – для М.Костомарова (українсько-російське) та К.Любомирського (польсько-українське) – стало гетерогенне розуміння Вітчизни і амбівалентне ставлення до світу. Їхні погляди на братерські взаємини етносів у слов'янському просторі розвинулись на ґрунті культурного пограниччя, а також романтичної концепції історизму та народництва.

На близькість творчих індивідуальностей вказує звернення до козацької проблематики, обумовлене зовнішніми та внутрішніми стимулами. В певному сенсі їхні життєві дороги перетнулися на Західній Волині, окропленій козацькою кров'ю. До речі, доля символічно поєднала К.Любомирського і М.Костомарова у Рівненській чоловічій гімназії. Тут розпочав педагогічну діяльність (1844-1845) випускник Харківського університету Микола Костомаров. Польському князю Казимиру Любомирському довелося продовжити батьківську справу – опікуватися навчальним закладом у 1848-1871 рр. Характерно, що «жива пам'ять про місцеву історію» [12, с.209], відбита у народних переказах і легендах, а найбільше піснях, глибоко вразила творчу уяву цих талановитих особистостей.

М.Костомаров комплексно підійшов до осмислення козацької України як вчений-історик, археограф, фольклорист, етнограф, публіцист, письменник і поет. Дослідник історії козацтва в своїх монографічних студіях «Богдан Хмельницький», «Руїна», «Мазепа» «створив цілісну картину історичних подій» [3, с.116], в яких зумів «осягнути морально-етичний, духовно-естетичний та психологічний виміри народу-нації» [3, с.117]. Саме в рівненський період М.Костомаров зібрав цінну колекцію козацьких пісень, здійснив польові дослідження народного побуту. В його літературній творчості – історичних драмах «Сава Чалий», «Переяславська ніч», баладах

«Максим Перебийніс», «Пан Шульпіка» – яскраво змальовано психологічні портрети козаків.

Звісно, К.Любомирський поступається М.Костомарову в жанровому й образному діапазоні зображення українського козацтва. Композиторський хист К.Любомирського змодельював образ волелюбного воїна у романсах – «Козацький похід» №1 ор.21 на сл. Й.-Б. Залеського та «Козацький похід» №2 ор. 33 на сл. народні, піснях-думках – «В нас інакше» ор. 37 та «До кобзи» ор.58 на сл. Й.-Б.Залеського. Тут чітко простежується творча співпраця К.Любомирського із поетом-співцем козацько-шляхетської України Йозефом-Богданом Залеським. Представника «української школи» в польській літературі насамперед цікавила тема українсько-польської дружби та відваги у протистоянні спільним ворогам. Слідом за поетом композитор розкрив у вокальних творах величний і героїчний образ козака, а також смуток за втраченою свободою.

При деякій розбіжності К.Любомирського та М.Костомарова у трактуванні козацької образності їх зближує звернення до українського фольклорного матеріалу. Показово, що імпульсом для творчості композитору й літератору послужила козацька пісня. Так, М.Костомаров у історичній драмі «Сава Чалий» (1838) звершив художнє перетворення народнопісенного сюжету, а К.Любомирський у вокальній баладі «Козацький похід» ор.33 (1851) використав польський варіант поетичного тексту української народної пісні «Ой на горі та й жєнці жнуть». У творчому опрацюванні пісенного джерела проявляються світоглядно-естетичні установки авторів, сформовані на засадах слов'янського романтизму.

Порівнюючи з народною піснею про Саву Чалого М.Костомаров наділяє літературного героя позитивними рисами. Власне, О.Товт розглянула особливості моделювання образу козака письменником-драматургом [11]. В даному контексті варто звернути увагу, що головний персонаж трагедії постає як відважний і волелюбний козак-лицар, ревний захисник православної віри, добропорядний сім'янин. Водночас головний герой доволі суперечлива особистість: він воював із польським військом, але допускає братерство між ляхами і козаками; бажання слави і влади підштовхує його на зраду побратимам та перехід у ворожий табір; вчинки Сави Чалого призводять до

мученицької смерті в той момент, коли він прийняв рішення повернутися до козаків із каяттям. Взагалі, двоїстість характеру і поведінки Сави Чалого, різнопланово виписана М. Костомаровим, відповідає літературній традиції романтизму.

Важливо відмітити, що драматург застосував у п'єсі різні форми опрацювання фольклорного матеріалу. По-перше, у літературний текст введено уривки українських народних пісень, які підкреслюють естетичну цінність народного мистецтва. По-друге спів стає одним із засобів розкриття душевного стану персонажів: козаки гуртом співають історичну пісню «Ой забили ляхи нашого гетьмана», поминаючи гетьмана Стефана; Катерина виконує ліричну пісню «Чи я в лузі не калина була», яка передвіщає її трагічну жіночу долю; Сава наспівує козацькі пісні «Вилинула галка з зеленої балки» та «Ой щось мені братці горілка не п'ється», що виражають внутрішню боротьбу героя. Як бачимо, зміст народних пісень доповнює етнопсихологічну характеристику українців.

Використання фольклорного матеріалу та його літературне опрацювання у драмі «Сава Чалий» М. Костомарова вказує на дотримання автором принципів харківської школи романтиків (І. Срезневського, А. Метлинського), творчість яких науковці розглядають «під кутом зору захоплення народною культурою й фольклором, широкого використання народної мови» [1, с.297].

Польський композитор К. Любомирський також виявив інтерес до українського музичного фольклору. Його зацікавило художнє перетворення народнопісенного джерела. Як уже зазначалося, на польський варіант тексту козацької пісні «Ой на горі та й жінці жнуть» композитор написав вокальну баладу «Козацький похід» ор.33. Наразі не має точних даних про походження поезії. В цифровій міжнародній бібліотеці музичних партитур вказано, що твір для голосу у супроводі фортепіано написаний на слова невідомого автора [14]. Можливо, цей текст належить польському поету, представнику української школи. Не виключено, що К. Любомирський сам зробив польську версію козацької пісні, оскільки займався перекладацькою справою. Вірогідне й народне походження поезії популярної пісні в українсько-польському пограниччі. Зі змісту вірша та музичного ряду вочевидь відчувається захоплення композитора козацтвом, в якому живе дух свободи і звитяги:

Zeńce zboże żną na górze,
Pod górą na drodze,
Ciągnie, ciągnie, Młódź, i wodze,
Ciągnie sznur po sznurse;
Ciągnie sznur po sznurse.

Doroszeńko przodem rusza,
A zanim młódź hoża,
Wszystka, wszystka, z Zaporoża
Hulaj dusza hulaj!
Hulaj dusza hulaj!

W samym środku Pan Chorąży,
Na wronym rumaku,
Przy buńczuczным znaku,
Wtropy wtropy dąży.
Przy buńczuczным znaku,
Wtropy wtropy dąży.

Z tyłu jedzie Sahajdaczny
Co sprzedał żonulkę,
Za tytoń i lulkę. Ach!
Niebaczny!
Za tytoń i lulkę. Ach!
Niebaczny!

Sahajdaczny, czekaj Wasze
Oddam ci żonulkę,
Ty mi oddaj tytoń lulkę,
Nam co nasze, nasze!
Nam co nasze, nasze!

Kozakowi z Żoną bieda,
A lulka z tytońiem,
Czy to lasem, czy to błoniem,
To się przyda, przyda.
To się przyda, przyda.

Kto tam w boru? Kto tam w boru?
Kto tam w boru? Kto tam? Kto tam!
Jaki siaki, jaki siaki
Ognia sobie skrzeszem,
Zapalem po czeszem,
Zapalem po czeszem,

W Świat kozaki, w Świat!
W Świat kozaki, w Świat!
Kozaki, w Świat, Kozaki, w Świat,
W Świat, w Świat, w Świat! [14]

Свій твір К.Любомирський написав, орієнтуючись на виконавців-аматорів, які в дружньому колі салонного музикування залюбки співали вокальні мініатюри піднесено-героїчного змісту. До речі, польський князь все життя був прихильником традицій музичного салону: ази нотної грамоти майбутній композитор засвоїв від Й.Шмідберга, капельмейстера палацового оркестру Любомирських в Рівному; у роки навчання опанував основи мистецтв від високоосвічених вчителів Кременецького лицю; в молодості обертався в артистичних колах Німеччини і Франції; у Варшаві, а наприкінці життя у Львові утримував музичний салон [13]. Тому композиторська творчість К.Любомирського цілком відповідає атмосфері артистич-

них зібрань XIX століття. Це стосується хоча б вибору жанру та музично-виразових засобів у «Козацькому поході».

У вокальній баладі композитор зосередився на розкритті образно-емоційного тону віршованого тексту. Галерея славних козацьких ватажків, оспіваних в народній пісні, визначає романтично-піднесений пафос вокальної композиції. Швидкий темп (*Allegro com moto*), тональність E-dur, силабічний принцип зв'язку слова і музики цілком переконливо відтворює лицарську патетику. Ритмоформула маршу (рівномірність пульсації) в дводольному метрі (2/4) дозволяє якомога точніше передати завзятий характер. Разом з тим, у ритмічному малюнку зустрічаються близькі польському композитору синкоповані групи краков'яку.

«Козацький похід» вирізняється чергуванням контрастних епізодів, які відображають зміст пісенного сюжету. В кожній строфі змінюється музичний виклад, підпорядкований наскрізному тематичному розвитку в межах тричастинної структури. У першій строфі фанфарні інтонації по ступеням тонічного тризвуку змальовують похідне життя українського козацтва. Згадка про Дорошенка у другій строфі починається з декламаційної інтонації (H-dur). Вокальна мелодія третьої строфи, в якій мовиться про хорунжого, гнучко сполучає декламаційні і кантиленні звороти (A-dur). У четвертій строфі оспівується волелюбність і безстрашність гетьмана Сагайдачного, який «проміняв жінку на тютюн і люльку». Тут у вокальній партії слово «необачний» інтонується октавним висхідним рухом зі зміною тональності (cis-moll). Рис репризності надають наступні дві строфи, які прославляють козацьку вольницю. Завершується твір зображенням героїчних пригод хоробрих воїнів. Інтенсивність гармонічних засобів (зміна ладо-тонального плану), темброво-фактурні прийоми фортепіанного супроводу сприяють драматизації вокальної мініатюри.

Як бачимо, композитор гнучко йде за словом і створює романтично-афектований колективний портрет запорізьких козаків. Знаменно, що історична канва козацької пісні повертає до тих часів, коли обидва слов'янські народи жили в злагоді і захищали разом свої землі від нападів ворогів. Козацькі ватажки – Михайло Дорошенко, гетьман Петро Конашевича-Сагайдачного – в союзі з поляками перемогли військо турецького султана у Хотинській битві (1621 р.).

Таким чином, К.Любомирському як і більшості представників «української школи» в польському мистецтві XIX століття імпував героїчний образ козака-союзника у боротьбі із спільним ворогом.

Безперечно, викладені міркування спонукають до подальших досліджень. Тим часом, порівняльно-типологічний аналіз творів представників українсько-польського та українсько-російського культурного пограниччя дає підстави для висновків. М.Костомаров і К.Любомирський виявили неабиякий інтерес до української історії та фольклору. Споріднені на засадах романтизму та особистих враженнях з часів перебування у волинському краї про легендарне українське лицарство, митці зуміли втілити у своїй творчості багатогранний образ козацької вольниці. Захоплюючись українськими народними піснями вони майстерно трансформували фольклорний матеріал у авторських художніх текст. З козацьких пісень постали історична драма М.Костомарова «Сава Чалий» та вокальна балада К.Любомирського «Козацький похід». Єднає письменника і композитора вибір ракурсів відтворення подій козаччини. Це насамперед прославлення безстрашного воїна та ідея слов'янського єднання.

Список використаних джерел

1. Блик О.І. Харківська школа романтиків у контексті європейського романтизму: національна парадигма світового явища / О.І.Блик // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки. – 2014. – Вип. 3. – С.296-301.
2. Брацка М.В. Дискурс козацтва в поезії «української школи» польського романтизму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.05 / М.В.Брацка : М-во освіти і науки України, Нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 20с.
3. Буряченко С.В. Дослідження М.Костомарова з історії взаємин українського козацтва та уряду Речі Посполитої другої половини 1590-х – середини 1620-х рр. / С.В. Буряченко // Гуманітарний журнал НГУ. – 2012. – №1. – С. 114-118.
4. Єршов В. Духовний світ митця Г. П. Олізара / В. О. Єршов // Українська полоністика. – Вип. 2. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2006. – С. 157-173.
5. Козачок Я.В., Чекалюк В.В. Горизонти українотворення в публіцистиці М.І.Костомарова : навч. посіб. / Я.В. Козачок, В.В. Чекалюк. – К. : НАУ, 2013. – 336 с.
6. Козловська Є.А. Відображення образу козака у польському мистецтві кінця XIX – початку XX століття в контексті польсько-українських

відносин / Є.А. Козловська // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. – 2011. – №4. – С. 125-129.

7. Костомаров М.І. Закон Божий (Книга буття українського народу) / М.І.Костомаров. – К.: Либідь, 1991. – 40 с.

8. Костомаров М.І. Твори : В 2 т. / М.І.Костомаров. – К.: Дніпро, 1990. – Т.1.: Поезія. Драми. Оповідання. – 538 с.

9. Ощипок Н.Л. «Українська школа» в польській літературі в рецепції Михайла Мочульського [Електронний ресурс] / Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України. – Режим доступу : <http://www.inst-ukr.lviv.ua/download>

10. Пінчук Ю. А. Вибрані студії з костомарознавства / Ю.А Пінчук. – К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, 2012. – 608 с.

11. Товт О.О. Засоби моделювання образу Сави Чалого в однойменній драмі М.Костомарова / О.О.Товт // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія: зб. наук. пр. – Ужгород, 2016. – Вип 1 (35). – С. 85-89.

12. Шевчук С.І. Від дослідження родоводу до утвердження Волині / С.І. Шевчук // Волинь у фольклорно-етнографічних писаннях Миколи Костомарова. – Рівне: Волинські обереги, 2007. – С. 197-250.

13. Chlebowska E., Chlebowski P. Blade kłosa na odłogu... – nieznaną wiersz Norwida / E. Chlebowska, P. Chlebowski // Studia Norwidiana – Volume 34 (2016). – p. 101-124.

14. Lubomirski K. Pochód kozacki №2, op.33. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://imslp.org/wiki/Pochód_kozacki_No.2, Op.33.



УДК 821. 161. 2

Людмила Ромащенко

ІСТОРИЧНА ПРОЗА МИКОЛИ КОСТОМАРОВА: ПРОБЛЕМАТИКА І ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ

Анотація. У статті аналізується особливості інтерпретації історичної минувшини в малій прозі М. Костомарова. Визначено авторські принципи вибору та художнього освоєння документально-фактичного матеріалу.

Ключові слова: М.Костомаров, повість, історична тема, романтизм, документальність.

Підписано до друку 11.05.2017 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «PT Serif». Друк офсет. Ум. друк. арк. 10,7. Наклад 100 пр. Зам. 36.
Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi@mail15.com
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.
Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».